02

බුදු සිරිතෙහි විශිෂ්ට ලක්ෂණ

නිශ්චිත අරමුණක් සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා පිරිසක් මෙහෙයවන්නා නායකයෙකි. සමාජය තුළ විවිධාකාර නායකත්ව භූමිකා දරන පිරිස් අපි දැක ඇත්තෙමු. එම නායකයින් අතර ඇතැම් අය ඉතාමත් ක්‍රියාශීලී ය; උසස් පෞරුෂත්වයකින් යුක්ත ය. එවැනි නායකත්ව සහිත සංවිධාන දියුණුවට පත්වේ. නායකත්වයෙහි දුබලතා නිසා සංවිධානයක් පිරිහීමට පත්වේ. නායකත්වය සෙසු අයට ආදර්ශවත් එකක් විය යුතු ය. බුද්ධ චරිතය පරමාදර්ශී නායකත්ව ලක්ෂණ රැසකින් සමන්විත ය. උන් වහන්සේ දිව්‍ය, බ්‍රහ්ම, මනුෂ්‍ය යන තුන් ලෝකයට ම ශ්‍රේෂ්ඨ නායකයෙකි. එම නායකත්වය හිමි වූයේ පිය උරුමයෙන් නොවේ; පරම්පරාවෙන් ද නොවේ; ජනතා ඡන්දයෙන් ද නොවේ. තමන් වහන්සේ විසින් ම ගොඩනගාගන්නා ලද ආධ්‍යාත්මික ශක්තිය තුළිනි. බුද්ධ චරිතය තුළින් ප්‍රකට කෙරෙන නායකත්ව ලක්ෂණ සමුදාය අතරින් කිහිපයක් පමණක් මෙහි දී විමසීමට ලක් කෙරේ.

1. ආදර්ශවත් බව

මුළු මහත් බුද්ධ චරිතය ම ආදර්ශ සම්පන්න ය. සැබෑ නායකයකු නම් ඔහු ආදර්ශවත් විය යුතු ය. සිය අනුගාමිකයන් මෙහෙයවනු ලබන්නේ නායකයා විසින් වන බැවිනි. ප්‍රථම රහතන් වහන්සේලා හැට නම ධර්ම දූත කාර්යයෙහි නිරත කරවූ බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්ම ප්‍රචාරය සඳහා උරුවෙල් දනව්වට වැඩම කළේ අනුගාමිකයන්ට ආදර්ශයක් සපයමිනි. ඇතැම් නායකයෝ ස්වකීය අනුගාමිකයින් යම් යම් ක්‍රියාකාරකම්වල නිරත කරවති. එහෙත් තමන් එහි නිරත නොවෙති. බුදුරජාණන් වහන්සේ සෙසු අයට උපදෙස් ලබා දී තමන් වහන්සේ ද එම උපදේශයේ පිහිටා කටයුතු කළ අවස්ථා බුද්ධ චරිතය පුරාම දක්නට ලැබේ. බමුණන් ඉගැන්වූ කුලභේදය විවේචනය කළ බුදුරදුන් පුද්ගල සමානාත්මතාව අගයමින් සිව් කුලයේ ම අයට සසුන්ගත වීමේ අවස්ථාව ලබා දීම ද ආදර්ශවත් ය. ක්ෂත්‍රිය කුලයක ඉපිද මිහිරි භෝජන වැළඳීමේ හැකියාව තිබියදීත් මහමග පිඩු සිඟා වැඩමවීම, දිවා කාලයෙහි පමණක් දන් වැළඳීම, විටෙක පාංශුකූල සිවුරු දැරීම, අල්පේච්ඡ භාවය ආදිය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ආදර්ශවත් නායකත්ව ලක්ෂණවලට නිදසුන් වේ.

2. චරිතවත්බව

රාගයෙන්, ද්වේශයෙන් හා මෝහයෙන් පිරුණු ලෝකයක ජීවත් වන ඕනෑ ම අයකුට සුළුවෙන් හෝ චරිතයට හානි පමුණුවන බලවේගවලට යටත් වීමට සිදුවේ. ඇතැම් පුද්ගලයෝ රහසිගතව අකුසල ක්‍රියාවන්හි නිරතවෙති. නමුත් බුදුරජාණන්වහන්සේ රහසින්වත් පව් නොකළ සේක. කෙලෙස් හරිත සමාජයක ජීවත් වුව ද කිසිවිටකත් ක්ලේශයන්ට වසඟ නොවූහ. මාර දූවරුන්ගේ රංගනය හා මාගන්දියගේ සරාගී ක්‍රියාකාරකම් අබියස විරාගික වූහ. අක්කෝස භාරද්වාජ, අග්ගික භාරද්වාජ වැනි බ්‍රාහ්මණයන්ගේ හා චිංචාමාණවිකාවගේ පරිභව හමුවේ ද්වේශ සහගත නොවූහ. මේ තුළින් පිළිබිඹු කෙරෙනුයේ බුදුරදුන්ගේ චරිතවත් බවයි; පද්මාකාර ජීවිතයයි. මෙම නිකලැල් චරිතය සමකාලීනව මෙන් ම නූතනයේ ද බොහෝ දෙනාගේ ඇගයීමට ලක් වී ඇත. පුද්ගලයකු ශ්‍රේෂ්ඨ නායකයකු බවට පත්වීමට නම් චරිතවත් බව ද අත්‍යවශ්‍ය වේ.

3. යථාවාදී තථාකාරී බව හා යථාකාරී තථාවාදී බව

කියන දේ කරන ගුණය යථාවාදී තථාකාරී නම් වන අතර කරන දේ කියන ගුණය යථාකාරී තථාවාදී නම් වේ. ඇතැම් නායකයින් තුළ මෙම ගුණය දක ගැනීම අපහසු ය. මෙම උතුම් ගුණය බුද්ධ චරිතය තුළින් මැනවින් ප්‍රකට වේ. බුදුරදුන් ප්‍රථම රහතන් වහන්සේලා හැට නම අමතා දුන් උපදේශ ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබුවේ තනිව ම උරුවෙල් දනව්වට වැඩම කිරීමෙනි. ගිලනුන්ට උපස්ථාන කිරීමේ වැදගත්කම අවධාරණය කරනු ලැබුවේ සියතින් ම ගිලනුන්ට උපස්ථාන කිරීමෙන් අනතුරුව ය. එසේ ම බුදුරජාණන් වහන්සේ යමක් නොකරන්නැයි භික්ෂූන් වහන්සේලාට දේශනා කළේ තමන් වහන්සේ ද එය නොකරමින් ය. විකාල භෝජන ශික්ෂා පදය පැනවීම එයට එක් නිදසුනකි. **"මහණෙනි මම ඒකාසන භෝජනය වළඳමි. ඒකාසන භෝජනය වළඳන මම අල්පාබාධ බව ද නිදුක් බව ද පැවැත්ම ද කාය බලය ද සුඛ විහරණය ද දනිමි. නුඹලා ද ඒකාසන භෝජනය වළඳව්."** යනුවෙන් බුදුරදුන් දේශනා කළේ කියන දේ කරන කරන දේ කියන නායකයකු වූ බැවිනි.

4. සමානාත්මතාව

බුදුරජාණන් වහන්සේ පහළ වනවිට බ්‍රාහ්මණ පූජකයන් විසින් භාරතීය සමාජය චතුර් වර්ණයකට හෙවත් කුල හතරකට බෙදා තිබුණි. ඒ අනුව අදාළ මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් පවා හිමි වූයේ විසම ලෙසිනි. බුදුරජාණන් වහන්සේ තම ඉගැන්වීම් තුළින් මෙන් ම ක්‍රියාකාරකම් තුළින් ද චතුර් වර්ණය ම සමාන යැයි සලකා පිළිගෙන ඇත. උන් වහන්සේ බ්‍රාහ්මණ, ක්ෂත්‍රිය, වෛශ්‍ය, ශුද්‍ර යන සිව් කුලයේ ම අයට සසුන්ගත වීමට

අවස්ථාව ලබා දුන්හ. ගිහි කල තම පුතණුවන් වූ රාහුල කුමරුට මෙන් ම තමන් වහන්සේ ඝාතනය කිරීමට සැලසුම් කළ දේවදත්තට ද සම මෙත් සිතින් ක්‍රියා කළහ. සිය සුළු මැණියන් වූ මහා ප්‍රජාපතීගෝතමියට මෙන් ම පුණ්ණා දාසියට ද පැවිද්ද ලබාදීමට ක්‍රියා කළහ. තනතුරු ප්‍රදානය කිරීමේ දී උස් පහත් බේද නොසලකන ලදි. මෙලෙස බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සමානාත්මතා ගුණය බුද්ධ චරිතය තුළ කොතෙකුත් දැකිය හැකි ය. සෑම නායකයකුට ම මෙම ගුණාංගය අත්‍යවශ්‍ය වේ.

5. අකම්පිත බව

ලාභ-අලාභ, යස-අයස, නින්දා-පසංසා සුඛ-දුක්ඛ යනු අටලෝ දහමයි. සෑම පුද්ගලයකුට ම මෙම ධර්මතාවලට මුහුණ දීමට සිදුවේ. එකිනෙකට ප්‍රතිවිරුද්ධ වූ මෙම ලෝක ධර්මතාවලින් කම්පා නොවීම අකම්ප්‍ය බව නම් වේ. නායකයකු ලාභයෙහි, යසසෙහි, ප්‍රශංසාවෙහි හා සැපයෙහි දී උද්දාමයට පත් නොවිය යුතු ය. එසේ ම අලාභයෙහි, අයසෙහි, නින්දාවෙහි හා දුකෙහි දී කම්පා නොවිය යුතු ය. බුදුරදුන්ට මෙම ධර්මතාවලට අප්‍රමාණ ලෙස මුහුණ දීමට සිදු විය. ජේතවනාරාමය, පූර්වාරාමය වැනි ආරාම ප්‍රතිලාභයෙනුත් දෙව් මිනිසුන්ගෙන් ලැබුණු කීර්ති ප්‍රශංසා හමුවෙහිත් උන් වහන්සේ උද්දාමයට පත් නොවූ සේක. වේරංජා වස්කාලය තුළ දී නිසි අහරක් නොලැබීමෙන් හෝ අක්කෝසක භාරද්වාජ, චිංචාමාණවිකා ආදීන්ගේ නින්දා අපහාස හමුවේ හෝ කම්පාවට පත් නොවී සියල්ල සමසිතින් ඉවසූහ. උපේක්ෂාවෙන් යුතුව ඒවාට මුහුණ දුන්හ. එය නායකයකු සතු උතුම් ලක්ෂණයකි. මෙය තාදි ගුණය ලෙස ද හැඳින්වේ.

6. කාරුණික බව

අනුන්ගේ දුක් පීඩා දැක සත් පුරුෂයන්ගේ හදවත් තුළ ඇතිවන කම්පනය කරුණාව නම් වේ. සැබෑ නායකයා කවරකුට වුව ද විපතක් කරදරයක් ඇති වූ විට එය තමනට සිදු වූ දෙයක් ලෙස සිතා උපකාරය අවශ්‍ය අවස්ථාවේ ම ලබා දීමට නොපැකිලව ක්‍රියා කරයි. බුද්ධත්වයට පත්ව දිවි ගෙවූ පන්සාලිස් වසර තුළ බුදුරදුන් සෑම දිනක ම තමාගේ මුල් ම කාර්යය බවට පත්කරගත්තේ ද පිහිටවිය යුතු අය කවුරුන් ද යන්න විමසා බැලීමට ය. අලුයම් වේලෙහි මහා කරුණා සමාපත්තියට සමවැදී බුදු ඇසින් ලොව බැලූ උන් වහන්සේ දුකට පත් වූ බොහෝ දෙනාට පිහිට වූහ. මව පියා තම දරුවාට දක්වන කරුණාවටත් වැඩි කරුණාවකින් උන් වහන්සේ ක්‍රියා කළහ. සුනීත, සෝපාක, රජ්ජුමාලා, මට්ටකුණ්ඩලී, පුක්කුසාති යන අයට පිහිට වූ ආකාරය පිළබඳ කථා පුවත් තුළින් මෙම ගුණය මැනවින් ප්‍රකට වේ. බෝසත් අවදියේ පාරමී දම් පිරුවේ ද මහා කරුණාව පෙරදැරි කරගෙන ය. මෙම ගුණාංගය කිසියම් නායකයකු සතු ව පවතීනම් ඔහු ජනතා හිතවාදී නායකයෙකි.

7. අගතිගාමී නොවීම

අගතිය යනු නොමග යාමයි. ඒ හේතුවෙන් කවරකු වුවද විවිධාකාර අයුක්ති සහගත සාවද්‍ය ක්‍රියාවන්ට පෙලඹේ. අගති සතරක් බුදු දහමේ දක්වේ. **ඡන්දය** හෙවත් කැමැත්ත එහි පළමු වැන්නයි. දෙවැන්න **ද්වේශය** හෙවත් විරෝධාකල්පයයි. **බිය** හෙවත් බියගුලුකම හා **මෝහය** හෙවත් මුලාව ඉතිරි කාරණා දෙකයි. මෙසේ සතර අගතියෙන් යුත් පාලකයා අව පක්ෂයේ සඳ මෙන් පිරිහේ. එයින් තොර වූ පාලකයා පුර පක්ෂයේ සඳ මෙන් දියුණු වේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ කිසිවිටකත් අගතිගාමී නොවූහ. දේවදත්ත තෙරුන් විසින් පඤ්චවරය ඉදිරිපත් කළ අවස්ථාවේ එය අනුමත කිරීමක් හෝ ප්‍රතික්ෂේප කිරීමක් නොකොට මධ්‍යස්ථ ප්‍රතිපදාවක පිහිටා කටයුතු කළහ. රාහුල හිමියන් ගිහිකල තම පුතණුවන් වුව ද ශාසනය තුළ කිසිදු විශේෂත්වයක් ලබාදීමට කටයුතු නොකිරීම, ගිහි පැවිදි ශ්‍රාවකයිනට තනතුරු ප්‍රදානය කිරීම, රජවරුන්ට අනුශාසනා කිරීම, විනය නීති පැනවීම ආදි ක්‍රියාකාරකම් වලදී උන් වහන්සේ අගතිගාමී නොවූහ. තමන්ට හිතවත් ව මෙන් ම අහිතවත් ව කටයුතු කළ අය පිළිබඳව ක්‍රියා කිරීමේ දී ද අගතිගාමී නොවූහ. අගතිගාමීත්වයෙන් තොර රජ්‍ය පාලනයක් සඳහා බුද්ධ චරිතයෙන් සැපයෙන්නේ විශිෂ්ට ආදර්ශයකි.

8. නම්‍යශීලීත්වය

නායකයකුගේ ශ්‍රේෂ්ඨත්වය පිළිබිඹු කරන තවත් ගුණාංගයක් ලෙස නම්‍යශීලීත්වය හැඳින්විය හැකි ය. නායකයා තම අනුගාමිකයන්ගේ අදහස්වලට ඇහුම්කන් දිය යුතු ය. එහි දී සාධාරණ ව ඉදිරිපත් කෙරෙන අදහස් සැලකිල්ලට ගෙන අවශ්‍ය තැන තමන් ඒ පිළිබඳව දරන ස්ථාවරයේ වෙනසක් ඇතිකරගත යුතු ය. බුදුරදුන් එලෙස නම්‍යශීලීව කටයුතු කළ නායකයෙකි. විනය නීති පැනවීමත් ඇතැම් විට පැනවූ නීති සංශෝධනය කිරීම මෙන් ම අහෝසි කිරීමත් සිදුවූයේ ගිහි පැවිදි ශ්‍රාවක ශ්‍රාවිකාවන්ගේ ඉල්ලීම්වලට අනුව ය. වැසි කාලයේ භික්ෂූන් වහන්සේලාට නිශ්චිත ස්ථානයක වාසය කිරීමට නිර්දේශ කළේත් දෙමාපිය අවසරයකින් තොරව දරුවන් පැවිදි නොකරන්නැයි සුදොවුන් රජු කළ ඉල්ලීමට ප්‍රතිචාර දක්වූයේත් නම්‍යශීලී අරුත්බර ප්‍රතිපදාවක් බුදුරජාණන් වහන්සේ තුළ පැවැති නිසා ය.

9. ඍජු බව

නීතිය, යුක්තිය හා සාධාරණත්වය මත පිහිටා අවංක ව ක්‍රියාකිරීම ඍජු ගුණයයි. නමුත් ඇතැම් නායකයෝ සතර අගතියට නතුව වංක ව ක්‍රියා කරති. බුදුරජාණන් වහන්සේ නායකයකු වශයෙන් සාධාරණ ව ගත් තීරණ ඍජුව ක්‍රියාත්මක කළහ. මොනයම් බලපෑමක් ඉදිරියේදීවත් වෙනස් නොකළහ. ඇතැම් භික්ෂූන් වහන්සේ බුදුරදුන් ඉදිරියට

පැමිණ තමා විසින් අසන ලද ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු නොලැබුණොත් බඹසර අත්හරින බවට අභියෝගාත්මක ව ප්‍රකාශ කර ඇත. අනවශ්‍ය ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු ලබා නොදීමේ ඍජු ප්‍රතිපත්තියෙහි පිහිටා සිටි උන් වහන්සේ පිළිතුරු නොදී ඒවා පසෙකින් තැබූහ. ගිහිකල පටන් මිතුරු ව සිටි ඡන්න පැවිදිවීමෙන් අනතුරුව භික්ෂූන් වහන්සේලාට පවා ආක්‍රෝශ පරිභව කිරීම හේතු කොටගෙන බ්‍රහ්ම දණ්ඩය පැනවීමට ඍජුව ම අනුදැන වදාළේ ශාසනයේ යහපැවැත්මට එබඳු ක්‍රියාමාර්ගයක් ගැනීම අවශ්‍ය ම වූ බැවිනි. විශිෂ්ට නායකත්වයකට ඍජු බව අවශ්‍ය ම ගුණාංගයක් වේ.

10. නිවැරැදි තීරණ ගැනීම

බුද්ධ පරිනිර්වාණය සිදුවීමට ආසන්න සමයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද හිමියන් අමතා මෙසේ ප්‍රකාශ කළහ. **"ආනන්දයෙනි, මා විසින් දේශනා කරන ලද යම් දහමක් වේද පනවන ලද විනයක් වේද එය මගේ ඇවෑමෙන් ඔබගේ ශාස්තෘවරයා වන්නේ ය."** මෙය බුදුරදුන් විසින් දුරදිග බලා ඉතාමත් නිවැරැදි ව ගන්නා ලද තීරණයක් ලෙස දැක්විය හැකි ය. බුද්ධ පරිනිර්වාණයේ සිට අද දක්වා බුදු දහම චිරස්ථායි වී ඇත්තේ එදා උන් වහන්සේ ගත් එම බුද්ධිමත් තීරණය නිසා ය. දේවදත්ත හිමියන් විසින් භික්ෂූන් වහන්සේලා වෙනුවෙන් නිර්දේශ කරන්නැයි ඉදිරිපත් කරන ලද පඤ්ච වස්තුව සම්බන්ධව ගත් තීරණය ද ශාසන පැවැත්මට බෙහෙවින් ම හිතකර විය. එහි දී බුදුරදුන්ගේ නිගමනය වූයේ කැමැති කෙනකුට ඒවා අනුගමනය කළ හැකි බවයි. නායකයකු ගන්නා තීරණ ඉතාමත් නිවැරැදි විය යුතු ය. එය සාමාන්‍ය පුද්ගලයකු ගන්නා වූ තීරණවලට වඩා බුද්ධිමත් විය යුතු ය. එසේ නොවී ගන්නා වූ ඇතැම් තීරණ නිසා පසුතැවිල්ලෙන් යුතු ව මුළු ජීවිත කාලය ම ගෙවීමට නායකයාට වුව ද සිදුවේ.

11. නිවැරැදි දැක්ම

පුද්ගලයකුගේ දැක්ම ඔහුගේ ක්‍රියාකාරකම්වල පදනමයි. අප සෑම කෙනකුට ම නිවැරැදි දැක්මක් තිබිය යුතු ය. එවිට ඉලක්ක සපුරා ගැනීම පහසු වනු ඇත. බුද්ධත්වයට පත්වීමට පෙර පටන් ම උන් වහන්සේට නිවැරැදි දැක්මක් තිබුණි. එනම් තමන් බුද්ධත්වයට පත්ව සසර දුක්විඳින සත්වයින් එම දුකින් මුදවා ගැනීමයි. උන් වහන්සේ මුළු ජීවිත කාලය ම කැප කළේ දුක් විඳින ජනතාව එයින් මුදවාගෙන නිර්වාණාවබෝධය ලබාදීමේ අදහසිනි. මාලුංක්‍යපුත්ත තෙරණුවන් විසින් අසන ලද ප්‍රශ්න දුකින් මිදීමට අදාළ නොවූ බැවින් ඒවා පසෙකින් තබන ලද්දේ ද නිවැරැදි දැක්මක් තිබූ බැවිනි. ආයතනයක් ක්‍රියාත්මක විය යුත්තේ කිසියම් දැක්මකට අනුව ය. පාසල මෙන් ම වෙනත් ඕනෑම ආයතනයක් ඵලදායී තැනක් වන්නේ නිවැරැදි දැක්මක් ඇතිව ක්‍රියාත්මක වුවහොත් පමණි.

12. ආකර්ෂණීය වාග් විලාසය

වරක් කොසොල් රජතුමා විසින් බුදුරදුන්ගේ ආකර්ෂණීය වාග් විලාසය වර්ණනා කරනු ලැබුවේ මෙසේ ය. **"ස්වාමීනී මම මරණ දඬුවම දීමට, ධනය පවරා ගැනීමට, නෙරපීමට බලය ඇති රජෙක්මි. එහෙත් මා අධිකරණ විනිශ්චයේ දී පවා මිනිස්සු එකිනෙකා කතා කරති. මගේ කතාව අවසන් වන තුරු නොසිටිති. එහෙත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දහම් දෙසන විට ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා කිවිසුම් හඬක් හෝ නොනගති. එය ආශ්චර්යයකි. දඬුවමින් හෝ අවියෙන් තොර ව මැනවින් සකස් කොටගත් මෙබඳු ශ්‍රාවක සමාජයක් බුදුසසුනෙන් බැහැර ව මම නොදකිමි."** ශ්‍රේෂ්ඨ නායකයකුට සැබවින් ම ආකර්ෂණීය වාග් විලාශයක් පැවැතිය යුතු ය. ඒ සඳහා කට හඬෙහි මධුර බව මෙන් ම වචනවල නිරවද්‍යතාව ද ගැඹුරු බව ද වැදගත් ය. එපමණක් නොව අර්ථ පූර්ණ ප්‍රිය මනාප බස්වහරක් තිබිය යුතු ය. බුරදුන්ගේ වාග් විලාසය මේ සියලු අංශයන්ගෙන් පරිපූර්ණ එකක් විය. උන් වහන්සේ දහම් දෙසන විට සුලලිත වචන ගලා ආවේ නිරායාසයෙනි. ඒ හැම වචනයක් ම ඇසූවන්ගේ සවනට අමෘතයක් මෙන් විය. ඒ වචන හෘදයංගම ය; ප්‍රියජනක ය; කනට මිහිරිය; මටසිලිටිය; එම දහම අසන පුද්ගලයාට දනුණේ එය තමා වෙනුවෙන් ම කළ දේශනාවක් ලෙසිනි. එකල සමාජයේ දරුණු පිරිස් ලෙස සැලකුණු ආලවක, අංගුලිමාල, නාලාගිරි වැනි අය දමනය කර ගැනීමට ද බුදුරදුන්ගේ මෙම වාග් විලාශය උපකාරී විය.

13. ආකර්ෂණීය රූප විලාශය

සෝණදණ්ඩ බ්‍රාහ්මණයා බුදුරදුන් පිළිබඳව කළ වර්ණනය මීට නිදසුනකි. **"භවත්නි, මහණ ගොයුම්හු වූ කලී විශිෂ්ට රූප සම්පත් ඇත්තෝ ය. දකුම් කටයුතු ය. ප්‍රසාදජනක ය. උතුම් වර්ණ සෞන්දර්යෙන් සමන්විත ය. බඹුන් සේ උතුම් රන් පැහැ ඇත්තෝ ය. උත්තම ශරීර ප්‍රභාව ඇත්තෝ ය."** මෙලෙස බුදුරදුන්ගේ රූප ස්වභාවය වර්ණනා කළ පිරිස් බොහෝ වූහ. බුදුරුව දුටුවන්ගේ නෙත් සිත් පහදවන්නක් විය. එහි කිසිදු අඩුවක් නොපෙනුණි. ඒ බැව් තහවුරු කෙරෙන කතා මෙන් ම සිදුවීම් ද සූත්‍ර දේශනා තුළ දක්නට ලැබේ. වක්කලී හිමියන් පිළිබඳ කතා පුවත තවත් එක් නිදසුනක් පමණි. වක්කලී හිමියන් පැවිදි වූයේ ම බුදුරදුන්ගේ රූ සපුව බලාගෙන සිටීමේ ආශාවෙනි. මහා පුරුෂයින් ලෙස හඳුන්වන උතුමන්ට පමණක් පිහිටන විශේෂ පුරුෂ ලක්ෂණ තිස් දෙකක් බුදුරදුන්ට හිමි විය. එම පුරුෂ ලක්ෂණ ඔපවත් කරන අනු ලක්ෂණ අසූවක් ද පිහිටා තිබුණි. මේ අසමසම රූප විලාශය අන්‍ය ආගමිකයින්ගේ පවා ප්‍රසාදයට ලක්විය. එය උන් වහන්සේගේ නායකත්වය තව දුරටත් ඔපවත් කිරීමට හේතුවිය.

14. ස්ථානෝචිත ප්‍රඥාව

නායකයකුට බොහෝ අර්බුද හා අභියෝගවලට මුහුණ දීමට සිදුවේ. එහි දී ස්ථානෝචිත ප්‍රඥාව අත්‍යවශ්‍ය වේ. පැවිදි ජීවිතය පිළිබඳව කලකිරී සිටි නන්ද හිමියන්ට

නැවත ශාසන ඇල්ම ඇතිකරලීම සඳහා යොදන ලද උපක්‍රම තුළිනුත්, රූප මදයෙන් මත්ව ක්‍රියා කළ ඛේමාවන්ට රූපයේ අනිත්‍යතාව පසක් කරදීමෙනුත් පැහැදිලි වන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ තුළ පැවැති ස්ථානෝචිත ප්‍රඥාවයි. එපමණක් නොව සතර පද ගාථාවක් පාඩම් කරගැනීමටවත් නොහැකි ව සිටි චුල්ලපන්ථක තෙරුන් රහත් මගට යොමු කරවීම, මියගිය පුතණුවන් තුරුලු කරගෙන ප්‍රතිකාර සොයා ගිය කිසාගෝතමියට, මරණය සියල්ලන්ට ම උරුමයක් බව පසක් කර ගැනීමට මග පෙන්වීම ආදියෙනුත් ප්‍රකට කරනුයේ උන් වහන්සේගේ ස්ථානෝචිත ප්‍රඥාවයි. මෙය නායකයකු සතු විශිෂ්ට ලක්ෂණයකි.

15. බහුශ්‍රැත බව

බොහෝ ඇසූ පිරූ තැන් ඇති බව හෙවත් පිරිපුන් දැන උගත්කම බහුශ්‍රැත බව නම් වේ. මෙලොව ඇසූ පිරූ තැන් ඇති ශ්‍රේෂ්ඨතම නායකයාණෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. උන් වහන්සේ දැනගත යුතු සියල්ල දැන සිටි බැවින් සර්වඥ නම් වූහ. තුන්ලෝකයේ ම පිරිස් බුදුරදුන්ගේ නායකත්වය පිළිගැනීමට උන් වහන්සේගේ බහුශ්‍රැත බව ද හේතු විය. ත්‍රිපිටක ධර්මයෙහි අන්තර්ගත කරුණු විමසීමේ දී නිබඳ ව ම ප්‍රකට වනුයේ බුදුරදුන්ගේ බහුශ්‍රැත බවයි. බොහෝසූත්‍ර උන් වහන්සේ දේශනා කර ඇත්තේ මිනිසුන්ට ය. ඇතැම් සූත්‍ර දේශනා කර ඇත්තේ දෙවියන්ට ය. මහා මංගල, පරාභව, මහාසමය වැනි සූත්‍ර ඒ සඳහා නිදසුන් වේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මැනවින් දැන සිටියේ නිවන් මගම පමණක් නොවේ. පුද්ගලයකුගේ කායික සෞඛ්‍යය මෙන්ම මානසික සෞඛ්‍යය ද, ආර්ථිකය මෙන්ම පවුලේ ජීවිතය හා සමාජ ජීවිතය ද වැඩි දියුණු කර ගැනීමට කෙසේ ක්‍රියා කළ යුතුදැයි උන් වහන්සේ දැන සිටියහ. රජකු රටක් කෙසේ පාලනය කළ යුතු ද, මවුපියන් කෙසේ දරුවන් පිළිබඳව ක්‍රියා කළ යුතු ද, ගිහියන් හා පැවිදි පක්ෂය, ස්වාමි පුරුෂයන් හා බිරින්දන් මෙන්ම මිතුරන් අරබයා ගිහියකු කෙසේ ක්‍රියා කළ යුතු දැයි උන් වහන්සේ දැන සිටියහ. සැකෙවින් කියතොත් බුදුරජුන්ගේ ඇසූ පිරූ තැන් ඇති බව ප්‍රකට වන ධර්මයෙහි අවධානයට ලක්නොවූ පැතිකඩක් නැති තරම් ය.

දෙව් මිනිසුන්ගේ පමණක් නොව යක්ෂ නාග ආදි බොහෝ දෙනාගේ යහපතට අදාළ ඉගැන්වීම් ද බුද්ධ දේශනා තුළ දක්නට ලැබේ. මේ සියලු කරුණු තුළින් පසක් වන්නේ බුදුරදුන්ගේ බහුශ්‍රැත බවයි. සැබෑ නායකයකු නම් ඔහු සෙසු අනුගාමිකයන්ට සාපේක්ෂ ව ඇසූ පිරූ තැන් ඇති අයකු විය යුතු ය.

බුදුරදුන්ගේ ශ්‍රේෂ්ඨ නායකත්වයට අදාළ ව ඉදිරිපත් වූ මේ කරුණු සැලකිල්ලට ගත් කල මුළු මහත් බුද්ධ චරිතය ම නායකත්ව ලක්ෂණවලින් පිරිපුන් එකක් බව පැහැදිලි ය.

ඔබ මේ වන විට පන්තියේ නායකයා විය හැකි ය. නැතහොත් ශිෂ්‍ය නායකයකු විය හැකි ය. එපමණක් නොව පාසලින් බැහැරව ගමේ හෝ නගරයේ පවත්නා වූ ධාර්මික සමාජයේ, මුද්දර සමාජයේ, යොවුන් සමාජයේ නායකයකු විය හැකි ය. එසේ නොවූව ද මතු දිනක වැඩිහිටියකු වශයෙන් ගමට, ප්‍රදේශයට, රටට නායකත්වයක් ලබා දෙන අයකු විය හැකි ය. එසේ ලැබෙන නායකත්වය නිවැරැදි ලෙස මෙහෙයවීමට බුදුරදුන්ගේ මෙම ශ්‍රේෂ්ඨ නායකත්ව ලක්ෂණ ඔබට ආදර්ශයට ගත හැකි ය. එවිට ඔබේ නායකත්වය සදා ඇගයීමට ලක්වනු ඇත.

සාරාංශය

මෙම පාඩමේ දී සාකච්ඡා කරන ලද්දේ බුදුරදුන්ගේ නායකත්ව ලක්ෂණවලින් කිහිපයක් පමණි. මෙවන් නායකත්ව ලක්ෂණ බොහෝමයක් ත්‍රිපිටක ධර්මය අධ්‍යයනය කිරීමේ දී හඳුනාගත හැකි වේ. මෙහි අන්තර්ගත නායකත්ව ලක්ෂණ ඔබගේ නායකත්ව ගුණාංග වර්ධනය කරගැනීමට අතිශයින් ම ඉවහල් වේ. මේවායේ පවත්නා සර්වකාලීන වටිනාකම හැඳිනගෙන තම ජීවිතය සකස් කර ගැනීමට ද බොහෝ සෙයින් උපකාරී කරගත හැකි ය.

ක්‍රියාකාරකම

1. යථාවාදී තථාකාරී හා යථාකාරී තථාවාදී යන්නෙහි අර්ථය පැහැදිලි කරන්න.

2. සමානාත්මතා ගුණය පිළිබිඹු කෙරෙන අවස්ථා තුනක් බුද්ධ චරිතයෙන් පෙන්වා දෙන්න.

3. පාසල් පිරියත තුළ ප්‍රදර්ශනය කිරීම සඳහා බුදු සිරිතේ නායකත්ව ලක්ෂණ ඇසුරෙන් ආදර්ශ පාඨ පහක් ලියන්න.

පැවරුම

- මෙම පාඩම ඇසුරෙන් ඔබ සිත්ගත් නායකත්ව ලක්ෂණයක් පිළිබඳව පාසල් රැස්වීමක දී කරන කතාවට අදාළ කරගත හැකි කරුණු සටහන් කරන්න.